

СЕМАНТИЧНІ ЛІНГВІСТИЧНІ КАРТИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ЛІНГВОГЕОГРАФІЇ

Анотація. У статті йдеться про основні принципи збору діалектного матеріалу та укладання семантичних карт, яких, на жаль, у європейській лінгвогеографії немає (хіба що 1–3). Пояснюється це тим, що у програмах-питальниках запитання на значення картографованих лексем не ставилися. Вперше ми започаткували такі програми-питальники для збору діалектного матеріалу в українських та угорських говорах Закарпаття, а пізніше для питальника Загальнокарпатського діалектологічного атласу.

Ключові слова: легенда карти, лінгвогеографія, семантика, семантичні карти, семасіологія.

Лінгвістична географія в системі порівняльно-історичного методу є одним із найкращих способів дослідження як різних діалектів однієї мови, так і діалектів типологічно різних мов, тобто міжмовних (міждіалектних) контактів. Лінгвістична географія дає дослідникам новий, дуже багатий і переконливий матеріал, який допомагає не тільки доповнити, але й поглибити чи розширити відомі у мовознавстві положення та гіпотези. Лінгвогеографія розкриває нові, раніше невідомі факти, підтверджує припущення порівняльної граматики, ставить ряд нових проблем і поповнює їх. Лінгвогеографія на сьогодні завоювала собі уже велику популярність. Цим і пояснюється поява цілого ряду міжнародних, загальнонаціональних та регіональних атласів у Європі, але семантичних карт немає.

Відсутність семантичних карт у лінгвістичних атласах – не випадкове явище, бо ж система значень слів у говорах досить складна, щирота семантики не тотожна і інколи пов'язана з семантикою інших слів, а також залежить від відповідних екстралінгвістичних (позамовних) факторів.

Дослідження значення слів дозволяє вивчити складний процес семантичних змін, розкриває якісне збагачення і функціональний розвиток певної мови і, особливо, її говорів. Написати узагальнюючі теоретичні праці з семасіології можливо тільки тоді, коли ми всебічно дослідимо семантику письмової літературної розмовної мови і діалектної розмовної мови в їх різноманітності і тісного взаємозв'язку.

Одним із способів дослідження семантики як рушійного фактору мовного розвитку є підготовка спеціальної Програми-питальника, за якою буде зібраний багатий фактичний діалектний матеріал з семантики слів. Семантична карта наочно покаже не тільки різноманітність зна-

чень слів у їх історичному розвитку, але й територію поширення цих значень, їх живучість у розмовній мові людей різних поколінь.

Вперше запитання на виявлення семантики слів були включені нами до «Програми-питальника для збирання діалектного матеріалу (угорських запозичень) в українських говорах Закарпаття», над якими ми працювали з 1957-го по 1960 рр. Рукопис цього питальника надрукований на машинці обсягом 360 сторінок і включає 3421 запитання 27 тематичних груп [2]. Цей питальник був доступним укладачам «Карпатського діалектологічного атласа», авторами якого були С.Б. Бернштейн, В.М. Иллич-Свитыч, Г.П. Клепикова, Т.В. Попова, В.В. Усачева. До цього атласу вони включили ряд семантичних запитань з нашого рукописного питальника і виготовили 34 семантичні карти. Цей атлас вийшов з друку у 1967 року і включав 212 лінгвістичних карт без вступної частини і коментарів [1].

За нашим рукописним питальником була опрацьована перша найбільша тематична група «Побутова лексика», яка включала 845 запитань, із них близько 100 запитань на семантику слів на матеріалі якої у 1970–1976 роках видали тритомну монографію «Угорсько-українські міжмовні контакти», в якій опубліковано 77 семантичних карт, а саме: у першому томі – 32 [3], у другому томі – 35 [4], у третьому томі – 10 [5].

Крім того, нами була підготовлена і видана «Програма-питальник для збору діалектного матеріалу до «Атласу угорських говорів Закарпаття» у двох частинах – яка включала 1723 запитань з лексики і семантики 27 тематичних груп [6–7]. Зібравши за цією Програмою-питальником діалектологічний матеріал, опрацювавши першу тематичну групу, ми опублікували тритомну монографію, в якій вміщено, крім лексичних карт, 142 семантичні карти, а саме: у першому томі – 75 [8], у другому томі – 35 [9], у третьому томі – 32 [10].

У 1973 році розпочалася робота по укладанню «Загальнокарпатського діалектологічного атласу». На нараді у Москві 1974 була створена Міжнародна редколегія, до якої увійшли відомі діалектологи: від радянського Союзу С.Б.Бернштейн – голова редакційної комісії, П.М. Лизанець – заступник голови, Г.П. Клепікова – відповідальний секретар. Члени комісії: Е.Й. Дьоміна, Я.В.Закревська, від Молдови: Василе Павел, Р.Я. Удлер; від Угорської Республіки: Балог Лойош, Шіпош Іштван, від Чехословаччини: Антонін Вашек, Зузанна Гандельова, Юлія Дудашова-Кришакова, Павел Андруш, Івор Ріпка; від Югославії: Божидар Видоєскі, Драголюб Петрович, Слободан Реметич; від Польщі: Альфред Заремба, Януш Рігер, Януш Святковські.

Після обрання Міжнародної редколегії першим основним питанням було укладання мережі населених пунктів говорів Карпато-Балканського ареалу.

На наступному засіданні, яке відбулося в Ужгороді у червні 1976 року, була представлена мережа населених пунктів і їх кількість, а саме – всіх населених пунктів 219: Польща – 20, Чехія – 7, Словаччина – 24, Угорщина – 9, Україна – 65, Молдова – 15, Румунія – 59, Югославія – 20 (Хорватія – 1, Боснія і Герцеговина – 3, Словенія – 9, Македонія – 5, Чорногорія – 2).

Другим важливим питанням на цій нараді було укладання Програми-питальника для Загальнокарпатського діалектологічного атласу. Голова редколегії С.Б. Бернштейн у своєму виступі сказав, що є потреба чимскоріш укласти Програму-питальник для збору діалектного матеріалу до ЗКДА, щоб у кінці листопада 1976 року ми змогли її перший варіант обговорити на нараді у Варшаві, тому я звертаюся до проф. П.М. Лизанця з проханням очолити комісію по укладанню цього питальника і включити ще до неї Я.В. Закревську та Г.П. Клепікову. Ви всі добре знаєте, що Петро Миколайович уклав цілий ряд Програм-питальників, видав тритомну монографію, в якій є 410 лексичних і 77 семантичних карт і він цю роботу може виконати швидко. Запропонована комісія була схвалена і затверджена.

Проф. Петро Лизанець у своєму виступі відзначив, що *Загальнокарпатський діалектологічний атлас* буде спеціальним міжнаціональним атласом і ставитиме своїм завданням з'ясувати територію поширення спільних для говорів Карпатського ареалу лексем і семем, пов'язаних з матеріальною і духовною культурою народів, що проживали чи проживають на цій території. Чому називаємо ЗКДА спеціальним атласом? Тому, що ми збиратимемо до цього атласу не будь-яку лексику, як це робиться у лексичних

діалектологічних атласах, а ті назви відповідних реалій, понять, які відомі кільком мовам Карпато-Балканського регіону і ми їх називаємо *карпатизмами*. Так саме ми збирали в українських говорах Закарпаття тільки ті назви реалій і понять, серед яких був і мадяризм. Наш тритомний атлас лексичних мадяризмів теж є спеціальним. До слів-карпатизмів уже за нашими питальниками можна віднести такі: *багов, бадог, баталів, бербениця, бесага, батанчі, бочкори, бунда, ватра, гордів, гражда, гуня, таті, телета, геренда, доган, dranka, кобат, капці, колиба, коморник, кочерга, кошара, кресло, кутач, кутець, куча, надрати, оболоч, окіл, паланок, перелаз, підвалина, пітварь, погар, путня, рянда, салаши, селемено, сердак, спудза, стая, струнта, сукман, тайстра, уйош, хижа, холошні, царок, чізми* та багато інших.

Однак цим не обмежується завдання майбутнього атласу. Він включатиме, крім слів-карпатизмів, і всі інші традиційні і іншомовні назви для цієї реалії, всі лексичні відповідники та дублети (синоніми) карпатизмів. Цей матеріал дасть можливість, по-перше, з'ясувати ряд важливих питань: яке співвідношення традиційних та іншомовних лексичних відповідників і слів-карпатизмів, на якій території використовується мовлянами тільки карпатизм, а на якій території він виступає лексичним дублетом, що в свою чергу допоможе нам встановити хронологію *карпатизмів* і робить наш атлас повним в межах тематичних груп.

Відомо, що достовірність лінгвістичного атласу залежить від трьох основних умов: від укладання доброякісного питальника, методики збирання і запису матеріалу, а також від вироблення чітких принципів картографування зібраного матеріалу. Найбільш важливим і відповідальним є, безперечно, укладання доброякісного питальника, який визначає загальну направленість, об'єм, детальність майбутнього атласу. Готуючи цей проект Питальника-програми ЗКДА, все зробимо, щоб цей питальник відповідав усім вимогам і з успіхом міг би бути використаний діалектологами при збиранні матеріалу до Загальнокарпатського діалектологічного атласу. Наперед скажу, що це тільки перший варіант проекту програми-питальника, який буде тут обговорений, доповнений і уточнений. Ми будемо тільки вдячні за таку допомогу з боку учасників цього міжнародного форуму.

На нараді у Варшаві і Кракові Петро Лизанець, як голова комісії, відзначив, що над Програмою-питальником працював майже півроку, потім разом з Я. В. Закревською, Г. П. Клепіковою уточнили окремі питання, додали ще ряд запитань з семантики. У принципі підготовлена Програма-питальник була схвалена у її

першому варіанті і опублікована без нумерації під назвою «Вопросник Общекарпатского диалектологического атласа» // Справочно-информационные материалы по ОКДА. Институт славяноведения и балканистики АН СССР. – Москва, 1978. – 62 с.

Остаточний варіант Програми-питальника з нумерацією був виданий окремою книжкою в Македонії в 1987 році і включає 850 лексичних та семантичних запитань [11]. За цими питальниками й проводився активний збір слів-карпатизмів та їх відповідників у говорах Карпато-Балканського ареалу. Колектив відомих діалектологів збирав на території своїх країн діалектний матеріал і опрацьовував його. Після цього кожному члену редколегії були виділені номери запитань із питальника, які вони уточнювали і укладали лексичні та семантичні карти.

У кінці листопада 1976 року на нараді у Варшаві проф. Петро Лизанець виступив з доповіддю «Основні принципи укладання та побудови Програми-питальника Загальнокарпатського діалектологічного атласу». Ця доповідь у 1979 році була опублікована у Варшаві у науковому збірнику наради // *Zeszyty naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. DIV. Prace językoznawcze, zeszyt 61. Warszawa – Krakow, 1979.*

Запитання у Програмі-питальнику згруповані за 14 тематичними групами з підгрупами. Це дає нам можливість після відповідної тематичної групи включити і те значення, про яке ми не знали, не передбачали його, але в процесі збору матеріалу у межах цієї тематичної групи воно з'явилося.

Ми з впевненістю можемо сказати, що своїми монографіями започаткували в європейській лінгвогеографії видання 219 семантичних карт, а зібравши за цією Програмою-питальником значний фактичний матеріал з лексики і семантики ця кількість семантичних карт значно збільшиться і в якійсь мірі заповнить той вакуум, що існував у європейській лінгвогеографії. Це був наш виступ у 1976 року у Варшаві. Наші передбачення, висловлені, тоді на сьогодні повністю здійснилися, адже ж протягом 1989–2003 років колективом авторів було підготовлено і видано 7 томів «Общекарпатского диалектологического атласа», в якому було опубліковано 213 семантичних карт, а саме: у першому томі – 35 [12], у другому – 40 [13], у третьому – 28 [14], у четвертому – 29 [15], у п'ятому – 25 [16], у шостому – 19 [17], у сьомому – 37 [18].

Отже, тільки належна підготовка збирачів діалектного матеріалу, правильно поставленні запитання на виявлення семантики слів, чітка класифікація зібраного семантичного матеріалу,

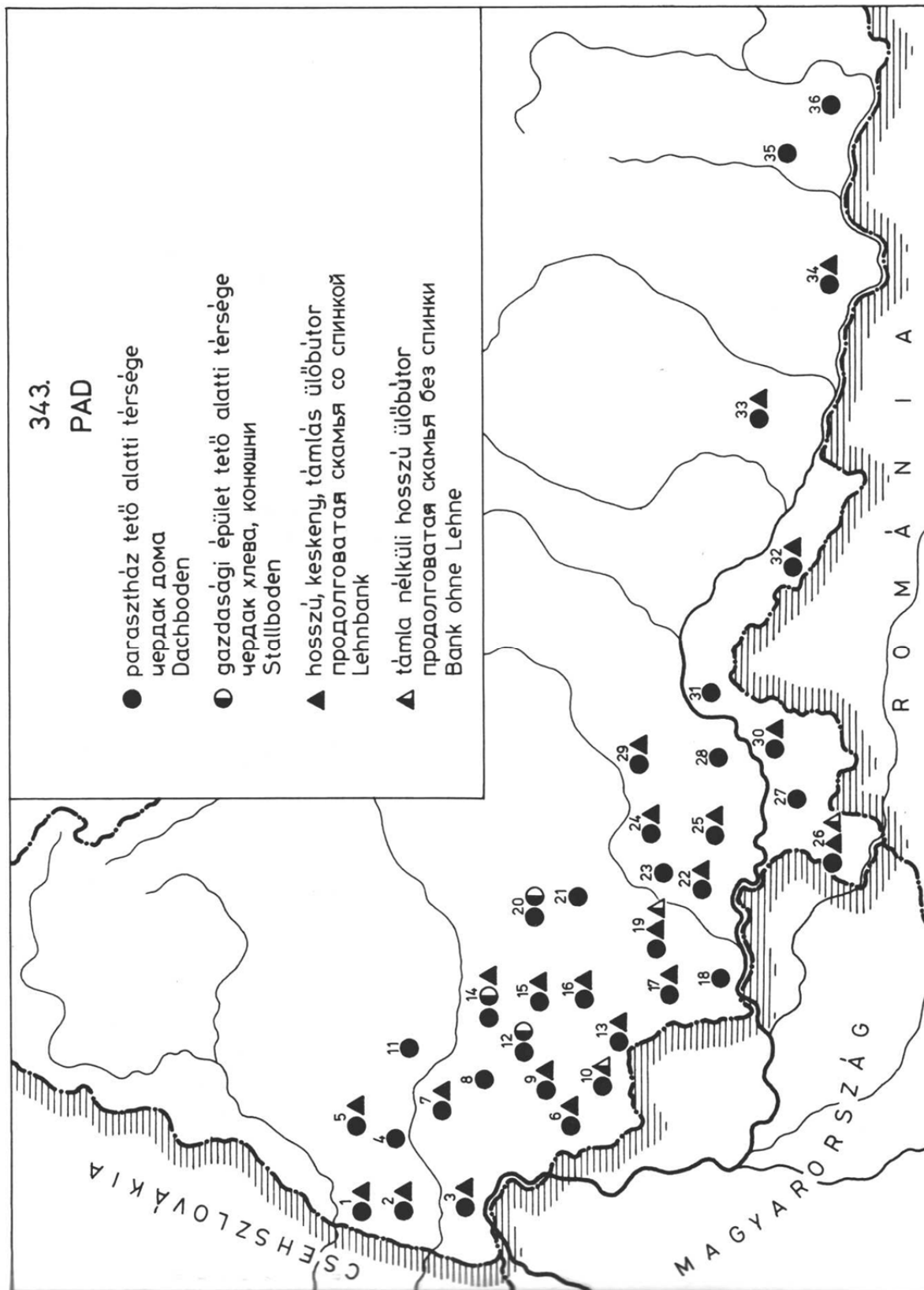
визначення в семантиці основних і варіантних значень забезпечує укладання доброякісних семантичних лінгвістичних карт.

Відомо, що зібраний лексичний і семантичний матеріал може наноситися на карти різними способами і транскрибованими написами під номерами відповідних населених пунктів, спеціальними картографічними знаками, площинами різних кольорів та штриховок, лініями-ізоглосами й іншими різними комбінованими способами.

Ми рекомендували в ЗКДА застосовувати той самий знаковий спосіб картографування, бо він є практичним і багатоплановим і має великі можливості для генералізації та синтезу матеріалу. Цей спосіб дає можливість зобразити не тільки мовні територіальні опозиції, але й виявити лексичні і семантичні паралелізми, їхню різноманітність. Так, наприклад, у другому томі нашої тритомної монографії «Венгерские заимствования в украинских говорах Закарпатья», що вийшла з друку у видавництві Угорської Академії Наук у 1976 році, семему *pad* картографуємо геометричними фігурами, а саме основні самостійні значення позначаємо заповненими фігурними знаками, а варіанти основних значень напівзаповненими фігурами (див. карту №343). Цей метод картографування рекомендували і для ЗКДА. Так, наприклад, семема *vatra* виступає у Карпато-Балканському ареалі з такими значеннями: 1. вогонь (загальна назва); 2. багаття, вогнище (великий вогонь у полі чи на гірському пасовиську); 3. жар, розжарене вугілля; 4. гарячий попіл; 5. місце в печі, де горів вогонь; 6. місце, де горів вогонь у полі; 7. частина печі, де сплять; 8. центр села. Кожне нове самостійне значення позначаємо також заповненими окремим фігурними знаками, а варіанти значень – напівзаповненими (див. карту № 57, яка додається) [12].

На кожній карті є легенда, тема якої у нашій монографії подається російською, німецькою і угорською мовами, у ЗДКА – російською і французькою.

У коментарі до карт уточнюємо, пояснюємо матеріал, який необхідний для розуміння карти. До кожного коментаря ставимо номер карти, і наводимо питання з питальника, за яким збирався матеріал. Після того йдуть загальні зауваження щодо картографованого поняття чи реалії, відзначаємо зміни в семантиці слова. Вказується також територія поширення семем і їх основні і варіантні значення. У кінці коментарів подається індекс картографованих семем. Для наочності у багатьох випадках подаємо малюнки типових для досліджуваної території, реалій, понять, семантику яких картографуємо.

343. TÉRKÉP

345. pad

1. 'parasztház tető alatti térsége'
 - 1.1. 'gazdasági épület tető alatti térsége'
 2. 'hosszú, keskeny, támlás ülőbútor'
 - 2.1. 'támla nélküli hosszú ülőbútor'
- Vö. a 10., 11., 88. sz. térképpel.

A *pad* lexéma mindenütt 'háztető alatti térség' jelentésben él. A 12., 14., 20. sz. kutatóponton 'gazdasági épület tető alatti térségben' is elterjedt. Több kutatóponton 'hosszú, keskeny, támlás ülőbútor' értelemben is él; a 10., 19., 26. sz. kutatóponton 'támla nélküli hosszú ülőbútor' jelentésben is használják a szót.

A *pad* lexéma elterjedtségét 'háztető alatti térség' és 'hosszú, keskeny, támlás ülőbútor' jelentésben más magyar nyelvjárásokban I. MNyA II, 199., 211. térkép.

Index: 1—3. *pad* 1, 2; 4. *pad* 1; 5—7. *pad* 1, 2; 8. *pad* 1; 9. *pad* 1, 2; 10. *pad* 1, 2, 1; 11. *pad* 1; 12. *pad* 1, 1, 1; 13. *pad* 1, 2; 14. *pad* 1, 1, 1, 2; 15—17. *pad* 1, 2; 18. *pad* 1; 19. *pad* 1, 2, 2, 1; 20. *pad* 1, 1, 1; 21. *pad* 1; 22. *pad* 1, 2; 23. *pad* 1; 24—25. *pad* 1, 2; 26. *pad* 1, 2, 2, 1; 27—28. *pad* 1; 29—30. *pad* 1, 2; 31. *pad* 1; 32—34. *pad* 1, 2; 35—36. *pad* 1.

KARTA № 343

345. pad

- 1 'чердак дома'
 - 1.1 'чердак хлева, конюшни'
 - 2 'продолговатая скамья со спинкой'
 - 2.1 'продолговатая скамья без спинки'
- Ср. с картами 10, 11, 88.

На всей исследуемой диалектной территории лексема *pad* выступает в значении 'чердак дома'. В н. пп. 12, 14, 20 эта же лексема выступает со значением 'чердак хлева, конюшни'. В целом ряде н. пп. лексема *pad* употребляется также в значении 'продолговатая скамья со спинкой', а в н. пп. 10, 19, 26 выступает в дополнительном значении 'деревянная скамейка без спинки'.

Ареалы лексемы *pad* со значениями 'чердак дома' и 'продолговатая скамья со спинкой' в других венгерских говорах см. MNyA II, карты 199, 211.

пастуха); 90 'vatra 1.1, 2; 91 'vatra 1, 1.1, 2; 92 'vatra 1, 1.1 (огонь в открытом очаге на горном пастбище, в "стае", устар.); 93 'vatra 1, 1.1, 4 (очаг в помещении на пастушеской стоянке); 94 'vatry 'vatra kup't'jorulu 4, 'vatry 4.1, 5, 5.1, 8, 'la'sat la 'vatry 11 (демобилизованный из армии); 95 (нет слова); 96 'vatra 3, 3.1, 4; 97 (нет слова); 98 'vatra 4; 99 (нет слова); 100 'vatra 3, 3.1, 4; 101 'vatra 2, 4 (очаг); 102–104 (нет слова); 105 'vatra 1, 2, 4; 106 (нет слова); 107 'vatra 1, 4; 108 'vatra 1 (редко); 109 'vatra 1, 2, 4 (очаг); 110 'vatra 4, 4.1, 5, 1; 111 'vatra 1, 2; 112 'vatra 1, 1.1, 2, žuva 'vatra 11 (огонь, добытый трением); 113 'vatra 1, 1.1, 2; 114 'vatry 'vatra kup't'jorulu, 'vatra 'fokulu 4, 'vatry 5, 'vatra 'satulu 7.1 (древняя часть села), 8, a se yn'toarš'i la 'vatry 1% (демобилизоваться из армии); 115 'vatr'a 4; 116 'vatra 4; 117 'vatry 4, 7, 8, la'sat la 'vatry 11 (демобилизованный из армии); 118 'vatry 4, 4.1, 'vetri (pl. t.) 11 (общий фундамент печи – вместе с плитой); 119 'vatry 4, 5, 7; 120 'vatry 4, 5, 7.1 (древнейшая часть села); 8; 121 'vatry 4; 122 'vatry 4, 4.1, 7 (древнейшая, центральная часть села), 8, yn'tors la 'vatry 11 (демобилизованный из армии); 123 'vatry 4, 8, 7 (редко); 9, la'sat la 'vatry 11 (демобилизованный из армии); 124 'vatry 4, 8, la'sat la 'vatry 11 (демобилизованный из армии); 125 'vatry 'vatra kup't'jorulu, 'vatra 'sobi 4, 'vatry dijok 4.1, 'vatry 7 (древнейшая, центральная часть села), 8, yn'tors la 'vatry 11 (демобилизованный из армии); 126 'vatry 4; 127 'vatry 'vatra kup't'jorulu 4, 'vatry 4.1, (демобилизованный из армии); 128 'vatry 4; 129 'vatry 4, 5, 11 (ровное место на окраине села, 'vatra 'jazulu 11 (место для пляжа у пруда), 8, yn'tors la 'vatry 11 (демобилизованный из армии); 130 'vatry 4, 9, 11 (родное село, место, где родился человек); 131 'vatry 4, 4.1, la'sat la 'vatry 11 (демобилизованный из армии); 132p 'vatra 4, 5.2, 'vatra 11 (защитная); 133p 'vatra 4, 6; 134p 'vatra 4; 135p 'vatra 4, 5.2; 136p–139p 'vatra 4; 139p 'vatra 4, 'vatra cup't'orulu' 4; 140p 'vatra 4; 141p 'vatra 4, 'vatra satulu(i) 7.2; 142p 'vatra focului 4, 'vatra satulu(i) 7.2; 143p–146p 'vatra 4; 147p, 148p 'vatra 4, 6; 149p–151p 'vatra, 'vatra 4, 'vatra satulu(i) 7.2; 152p 'vatra, 'vatra 4, 6, 'vatra satulu(i) 7.2; 153p, 154p 'vatra focului 4, 'vatra 6; 155p 'vatra 4; 156p 'vatra 4, 6; 157p 'vatra 4; 158p 'vatra 4, 'vatra 6; 159p 'vatra focului 4; 160p 'vatra, 'vatra 4, 'vatra 6, 'vatra satulu(i) 7.2; 161p 'vatra luminii 4, 'vatra 4, 'vatra 6; 162p 'vatra 4; 163p 'vatra focului 4; 164p, 165p 'vatra 4; 166p 'vatra 4, 'vatra 6, 'vatra satulu(i) 7.2; 167p, 168p 'vatra 4; 169p 'vatra 4, 'vatra 6; 170p 'vatra 4, 'vatra 6, 'vatra satulu(i) 7.2; 171p 'vatra, 'vatra 4, 'vatra satulu(i) 7.2; 172p 'vatra luminii 4; 173p 'vatra 4; 174p 'vatra 4; 175p 'vatra focului 4; 176p 'vatra, 'vatra 4; 177p–179p 'vatra 4, 'vatra 6, 'vatra satulu(i) 7.2; 180p 'vatra, 'vatra 4, 'vatra satulu(i) 7.2; 181p 'vatra, 'vatra, 'vatra focului 4, 'vatra 6, 'vatra satulu(i) 7.2; 182p 'vatra, 'vatra focului 4; 183p 'vatra 4, 'vatra 6, 'vatra satulu(i) 7.2, 'vatra 10; 184p 'vatra, 'vatra 4, 'vatra satulu(i) 7.2; 185p 'vatra, 'vatra 4, 'vatra satulu(i) 7.2; 186p 'vatra, 'vatra 4, 'vatra satulu(i) 7.2; 187p 'vatra, 'vatra 4, 'vatra comuni 7.2, 'vatra oraşului 7.2 (место, где расположен город); 188p 'vatra, 'vatra 4; 190p 'vatra 4, 'vatra 6, 'vatra comuni, 'vatra satulu(i) 7.2; 191 'vatra 1; 192, 193 'vatra 1, žuva 'vatra 11 (злой человек); 194 'vatra 1; 195 'vatra 1, 4; 196 (нет слова); 197 'vatra 1, 11 (высокая температура тела); 198 'voter, 'votat 2, 4, 11 (кухня); 199 'vatra 1 (нов.); 202–203 'vatra 1; 203, 204 (нет слова); 205 'vatra 1; 206–210 (нет слова).

Для составления карты использован материал атласов ALRM III/ I s. n., 312 (пп. 132p, 133p, 136p–140p), ALRM III/ I, 314 (пп. 134p, 135p, 143p–152p, 155p–158p, 160p–162p, 164p–174p, 176p–190p), ALRM III/ I, 316 (пп. 141p, 142p, 149p–152p, 160p, 166p, 170p, 171p, 177p–181p, 183p, 185p–190p), ALRM II s. n., 359 (пп. 133p, 147p, 148p, 152p–154p, 156p, 158p, 160p, 161p, 166p, 169p, 170p, 177p–179p, 183p–185p, 190p), ALR III/ I s. n., 235 (п. 132p), ALRR–Mar. II, 460 (п. 139p).

Ср. с картами 1, 2, 55, 56, 58, 59, 61 и с НМ 8.

Ключ к индексу: 1 огонь (общее название); 1.1 огонь в печи; 2 костер (большой огонь в поле, на горном пастбище); 3 жар, раскаленные угли; 3.1 пепел, горячий пепел; 4 место в печи, где горит огонь, очаг; 4.1 место, где горел огонь (костер) в поле; 5 часть печи, где спят (лежанка); 5.1 часть печи – ступенька (выступ перед печью); 5.2 приподнятый, земляной фундамент дома; 6 горн, кузнечная печь; 7 центр села; 7.1 часть села; 7.2 место, где расположено село (город); 8 отчий дом; 9 градка овощей; 10 нижняя часть копны; 11 единичные значения.

1 'vatra 3.1 (горячий пепел для поддержания огня); 2 'vatra 2 (костер на горном пастбище); 3 'vatra 3 (огонь выгоревший); 4, 4 'vatra 4; 5, 6 'vatra 3.1; 7 'vatra 1, 2 (костер на горном пастбище); 8 'vatra 2; 9 'vatra 1, 2; 10 'vatra 11 (углубление около печи, где сохраняют огонь); 11 'vatra 3.1 (горячий пепел вместе с жаром); 12, 13 'vatra 2 (костер на открытом месте); 14 'vatra 2 (огонь в пастушеском помещении или костер на открытом месте); 15 'vatra 4, 4.1; 16, 17 (нет слова); 18, 19 'vatra 4; 20 'vatra 4; 21 'vatra 3, 3.1; 22 'vatra 2, 3.1; 23 'vatra 2 (большой огонь, пожар; огонь в помещении на горном пастбище); 24 'vatra 2 (костер на открытом месте); 25 'vatra 2, 3.1; 26, 27 'vatra 2; 28, 29 (нет слова); 30, 31 'vatra 2; 32 'vatra 2 (костер на открытом месте); 33, 34 'vatra 2; 35, 36 'vatra 2; 37, 38 'vatra 2; 39 'vatra 4; 40 'vatra 2; 41 'vatra 1, 2; 42 'vatra 2; 43 (нет слова); 44 'vatra 2; 45 'vatra 2, 4; 46 'vatra 3, 3.1, 4; 47 'vatra 4; 48 'vatra 2, 4; 49 'vatra 3, 3.1, 4; 50 'vatra 1, 4, 4.1; 51 'vatra 1, 3, 4; 52–60 (нет слова); 61 'vatra 4, 4.1; 62 (нет слова); 63 'vatra 1, 2, 3, 3.1, 4; 64 'vatra 1, 1.1, 3, 4, 11 (горящие дрова); 65 (нет слова); 66 'vatra 4, 4.1; 67 'vatra 11 (факел); 68 'vatra 1.1, 2, su'xa 'vatra 11 (огонь, добытый трением, устар., инф. 1); 69 'vatra 2, 11 (огонь, который разводили в старом доме на полу; дым выходил через крышу, устар.); 70 'vatra 1 (информаторы знают это слово как принадлежавшее языку жителей гор); 71 (нет слова); 72 'vatra 1, 1.1, 2; 73 'vatra 1.1, 2; 74 (нет слова); 75 'vatra 1 (устар.); 2 (пожар, большой огонь); 76 'vatra 4; 77 'vatra 2; 78 'vatry 4, 4.1, 'vatra 'satulu 7, 'vatra piriŋ'i'jasky, a se yn'toarš'i la 'vatry 11 (демобилизоваться из армии); 79 'vatra 4; 80 'vatry 'vatra 'fokulu, 'vatra kup't'orulu 4, 'vatry 4.1, 5; 81 (нет слова); 82 'vatra 1, 4, 3, 3.1; 83 'vatra 1, 3, 3.1, 4; 84 'vatra 1, 4, 5; 85 'vatra 4, 11 (место, где сгорел лес, кусты); 86 'vatra 4, 4.1; 87 (нет слова); 88 'vatra 1, 1.1, 2; 89 'vatra 1, 4 (место, где горит огонь в жилище

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бернштейн С.Б., Иллич-Свитыч В.М., Клепикова Г.П., Попова Т.В., Усачёва В.В. Карпатский диалектологический атлас. Академия Наук СССР. Институт славяноведения. – Москва, 1967.
2. Лизанец П.М. Програма-питальник для збирання діалектного матеріалу (угорських запозичень) в українських говорах Закарпаття. – Ужгород, 1960.
3. Lizanec P.M. Magyar-ukrán nyelvi kapcsolatok (A kárpátontúli ukrán nyelvjárások anyaga alapján) (Угорсько–українські міжмовні контакти (На матеріалі українських говорів Закарпаття). Ч. I. – Ungvár, 1970.
4. Лизанец П.Н. Венгерские заимствования в украинских говорах Закарпаття. Венгерско–украинские межъязыковые связи: Ч. II.: Издательство АН Венгрии. – Будапешт, 1976.
5. Лизанец П.М. Атлас лексичних мадяризмів та їх відповідників в українських говорах Закарпатської області УРСР Ч. III. – Ужгород, 1976.
6. Lizanec P.M. Anyaggyűjtési program: Kérdőív az USZSZK Kárpátontúli területe magyar nyelvjárásainak dialektológiai atlaszához. Szókincs, I. rész (Програма-питальник для збору матеріалів до діалектологічного атласу угорських говорів Закарпатської області УРСР. Лексика, ч. I). – Uzshorod, 1976.
7. Lizanec P.M. Anyaggyűjtési program: Kérdőív az USZSZK Kárpátontúli területe magyar nyelvjárásainak dialektológiai atlaszához. Szókincs, II. rész (Програма-питальник для збору матеріалів до діалектологічного атласу угорських говорів Закарпатської області УРСР. Лексика, ч. II). – Uzshorod, 1985.
8. Лизанец П.Н. Атлас венгерских говорів Закарпаття, т. I. – Из-во Венгерской академии наук. – Будапешт, 1992.
9. Лизанец П.Н. Атлас венгерских говорів Закарпаття, т. II. – „Патент”. – Ужгород, 1996.
10. Лизанец П.Н. Атлас венгерских говорів Закарпаття, т. III. – Ужгород – Дебрецен, 2003.
11. Общекарпатский диалектологический атлас. Вступительный выпуск. Вопросник. – Скопје, 1987.
12. Общекарпатский диалектологический атлас. Том I. – Кишинев: Штеница, 1989.
13. Общекарпатский диалектологический атлас. Том II. – Москва, 1992.
14. Общекарпатский диалектологический атлас. Том III. – Варшава, 1991.
15. Общекарпатский диалектологический атлас. Том IV. – Львов, 1993.
16. Общекарпатский диалектологический атлас. Том V. – Братислава, 1997.
17. Общекарпатский диалектологический атлас. Том VI. – Будапешт, 2001.
18. Общекарпатский диалектологический атлас. Том VII. – Белград-Нови Сад, 2003.

Petro Lyzanets

Semantic linguistic maps in European linguogeography

Summary. The present paper deals with the main principles of dialectal material collecting for the semantic maps' compiling. There are no such maps in European linguogeography. The reason for this lies in the fact that the programme – questionnaires do not include the questions on sememe semantics' mapping. We were the first to introduce such programme – questionnaires to dialectal material collecting in Ukrainian and Hungarian dialects of Transcarpathia, later – for All-Carpathian Dialectological Atlas, and published 219 semantic maps (in ACDA -213).

Key words: map legend, linguogeography, semantics, semantic maps, semasiological.

Одержано 23.06.2016 р.